

Práce s rukopisnými prameny

stanovení cíle práce

popularizační x dokumentační x vědecký charakter práce

v kontextu našeho oboru se bude jednat nejčastěji o ediční práci

edice uživatelská

- * výběr materiálu je uskutečněn s ohledem na uživatele, jeho schopnosti recepce
- * volnější přístup ve výběru materiálu, možnost vypustit záznamy/dokumenty sporné, neúplné, problematické, které zbytečně komplikují zpracování
- * předpokládá se výběr materiálů neznámých, které budou doplňovat známá fakta (když nepočítáme reedice)

edice vědeckého charakteru

- * výběr je daný zaměřením práce, neměl by být motivován kvalitou předlohy nebo vnějšími technickými překážkami
- * práce by měla popsat a vzít do úvahy maximum známých i zcela nových poznatků
- * v ideálním případě i přínos pro metodologii oboru

příklad Karel Vetterl aj.: Lidové písně a tance z Valašskokloboucka. Díl I. a II. (II. díl se Z. Jelínkovou). Praha : ČSAV, 1955, 1960.

xxxxxxxxxxx

textová složka

zpracování textové složky se týká: textu písní, přepsaných původních komentářů nositelů, informátorů i sběratelů, slovních popisů pohybové složky (popisy tance)

všechny zmíněné projevy se mohou objevit v dialektu

pro ideální zpracování vznikly návody/pravidla pro dialektický zápis:

Pravidla pro vědecký přepis dialektických zápisů českých a slovenských (vydala dialektologická komise ČAV po poradě s Dialektologickou komisí Ústavu slovenského jazyka SAV Bratislava, 1951.

Jozef Štolc: *Zapisovanie nárečových prejavov*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1961.
(popisuje a řeší vlastnosti a zápis jednotlivých samohlásek, souhlásek, asimilace souhlásek, rozdělování slov, značení dynamiky projevu ad.)

v autentických vyjádřeních (texty písní, komentáře nositelů) bývá odlišný přístup
* dialektologů – preferují opravy podle současného stavu poznání daného dialektu,
* etnologů – nejednotný přístup
* opravy jsou na místě více v uživatelských edicích, které by nepřiměřeně šířily odchylky od jazykového úzu;
* vědecká edice by měla přinést informace o skutečném stavu pramene, případné zásahy by měla evidovat a odůvodnit/komentovat.

Text písně není objektivním odrazem dialektu v daném regionu, proměny mohou být motivované potřebou rýmu, průniky repertoáru z jiných oblastí, v textech se mohou projevit místní nebo i časově omezené anomálie, podvědomá autocenzura nositelů v záznamové situaci – respekt a ostych může způsobovat podvědomé stylizace do spisovného jazyka – zde hraje/hrála zásadní roli osobnost sběratele.

V edicích písňových sbírek bývá dialekt osvětlen s pomocí slovníku/soupisu dialekt. výrazů:
Příklady

Bartoš, F.: Vysvětlení některých slov dialektických. In *B III*, s. 1194–1196.

slovník dialektologa Aloise Gregora, který vypracoval soupis dialekt. výrazů k zápisům J. Černíka:

Gregor, A.: Nářeční slovník. In Toncrová, M.; Uhlíková, L. (eds): *Písně z Kopanic ze zápisů Josefa Černíka*. Brno : EÚ AV ČR, 2010, s. 373–388).

dále např.

Lýsek, F.: Lašský dialekt : základní tvary na základě lašských lidových písní sestavil In Lýsek, F. *Písně z Lašska*. K vydání přípr. M. Toncrová. Brno : EÚ AV ČR, 2004, s. 485–490.

Hudební stránka

k problematice zápisu/analýzy táhlé písně doporučuji:

Gelnar, Jaromír:

Taktové členění v zápisech našich písní východního (vokálního) typu: k metodice zápisu lidové písně. ČL 1958, roč. 45, s. 207–211.

Analýza rytmického průběhu ve folklorních nápěvech pomocí matematických metod. In Holý, D. aj. (red.): Lidová píseň a samočinný počítač III. Praha : Státní pedagogické nakladatelství 1976, s. 245–251.

K typologii táhlé písně v západních Karpatech. ČL 1974, roč. 61, s. 146–154.

K otázkám transkripce volně rytmizovaných písní. ČL 1969, roč. 56, s. 126–138.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Holý, Dušan

Problémy zápisu moravské lidové písně. Vlastivědný věstník moravský 1973, roč. 25, Brno : Muzejní spolek, s. 169–179.

K problematice rytmiky táhlé písně. Slovácko (sborník) 1960, roč. 2, č. 7, s. 6–27.

Otázky textových a hudebních metro-rytmických vztahů v táhlé písni východního typu. ČL 1969, roč. 56, s. 130–138.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

k problematice ornamentiky

Holý, Dušan

Ornamentika v taneční lidové instrumentální hudbě. Slovácko (sborník) 1964, roč. 6, s. 67–96.

Rytmické zvláštnosti v lidové taneční hudbě na Horňácku. Slovenský národopis 1965, roč. 13, č. 1, s. 57–65.

Über die Anwendung der graphischen Dynamik und Rhythmusaufzeichnung bei der Untersuchung der Musikfolklore. Sborník prací filozofické fakulty (brněnské univerzity) 1963, F 7, s. 107–116.

Zpěvní jednotky lidové písně, jejich vztahy a význam. Brno : Univerzita J. E. Purkyně, 1988.